

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

Kansainvälisyyskasvatusmenetelmiä nuorisotila Kiwarille

Talvikki Paakkanen

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma 210op
12/2010

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma 210op

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Talvikki Paakkanen	Sivumäärä 32 ja 1 liitesivua
Työn nimi Kansainvälisyyskasvatusmenetelmiä nuorisotila Kiwarille	
Ohjaava(t) opettaja(t) Eeva Mäkelä, Maria Kontinen	
Työn tilaaja ja/tai työelämäohjaaja Pulpin Monitoimitilat ry, Marjo Hulkkonen	
Tiivistelmä <p>Opinnäytteeni tavoitteena on antaa nuorisotila Kiwarille hyödyllisiä työkaluja tilalla tehtävään kansainvälisyyskasvatukseen. Kansainvälisyyskasvatuksella on monia merkityksiä. Menetelmien suunnittelussa kansainvälisyyskasvatus on mielletty erilaisuuskasvatukseksi. Pääasiallisiksi kansainvälisyyskasvatus menetelmikseni valitsin sadutuksen ja draamamenetelmiä. Menetelmät ovat räätälöityjä Kiwarin käyttäjille ja Kiwarin tiloihin, mutta ne ovat helposti muunnettavissa käytettäväksi esimerkiksi alueen koulussa. Opinnäytteeni tilaaja on Pulpin monitoimitilat ry. Tämä järjestö ylläpitää nuorisotila Kiwaria Pulpilla Lappeenrannassa.</p>	
Asiasanat Kansainvälisyyskasvatus, sadutus, draamamenetelmät, nuorisotila	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES
Name of the Degree Programme

ABSTRACT

Author Talvikki Paakkanen	Number of Pages 32
Title Global education methods for youth center Kiwari	
Supervisor(s) Eeva Mäkelä, Maria Kontinen	
Subscriber and/or Mentor Pulpin monitoimitilat ry, Marjo Hulkkonen	
Abstract My thesis is about global education methods. The methods are designed for the Kiwari youth center. My goal is to give useful tools to the youth center for their global education process. Global education has several meanings. In the planning of the methods, global education was considered as difference education. The main global education methods in my thesis are storytelling and drama. The methods are designed specifically for Kiwari, but they are easily transferred to use in local schools. My thesis is subscribed by Pulpin monitoimitilat ry. This organization up keeps the Kiwari youth center in Pulp in Lappeenranta.	
Keywords Global education, drama, storytelling, youth centre	

SISÄLLYS

1 Johdanto	5
2 Tilaaja	5
2.1 Minä ja tilaaja	6
3 KANSAINVÄLISYYSKASVATUS	8
3.1 Kansainvälisyyskasvatuksen monet muodot	8
3.2 Kansainvälisyyskasvatus = mediakasvatus	9
3.3 Kansainvälisyyskasvatus on erilaisuuskasvatusta	9
3.5 Kansainvälisyyskasvatuksen ongelmia	10
3.6 Kansainvälisyyskasvatuksen arvopohja	11
4 DRAAMA KANSAINVÄLISYYSKASVATUS MENETELMÄNÄ JA DRAAMATEKNIIKOITA	12
4.1 Kansainvälisyyskasvatusta draaman keinoin	12
4.2 Draamatekniikoita	13
5 SADUTUS	15
6 KANSAINVÄLISYYSKASVATUS MENETELMÄT KIWARILLE	16
6.1 Sadutus	16
6.2 Leikkejä ja pelejä	17
6.2 Draamamenetelmiä	20
6.3 Muita menetelmiä	26
7 LOPPUSANAT	30
LÄHTEET	32
LIITTEET	33

1 Johdanto

Nuorisotila Kiwari oli minulle täysin tuntematon vielä alle vuosi sitten. Kahden työharjoittelun ja tämän opinnäytteen tekemisen jälkeen Kiwari tuntuu kuin toiselta kodilta.

Opinnäytteeni tavoite on antaa mahdollisimman kattavasti toimivia kansainvälisyyskasvatuksen menetelmiä Kiwarin käyttöön. Haluaisin, että Kiwarin käyttäjistä sukeutuisi menetelmien käytön myötä suvaitsevaisempia ja avoimempia lapsia ja nuoria.

Kahdeksi päämenetelmäksi valitsin sadutuksen ja draamalliset menetelmät. Olen aina ollut draaman ystävä ja olen siitä erittäin kiinnostunut kasvatusmenetelmänä ja taiteenlajina. Kansainvälisyyskasvatus menetelmien lisäksi käsittelen kansainvälisyyskasvatuksen, draaman ja sadutuksen teoriaa.

Yhteisöpedagogiopiskelijan näkökulmasta katsottuna menetelmien ja niiden teorian kokoaminen on ollut varsin mielenkiintoista. Olen saanut opinnäytettä tehdessäni enemmän syvällistä tietoa kuin kaikista käymistäni taide- ja kulttuurikasvatuksen opinnoista yhteensä. Tästä huolimatta vieläkin syvemmälle olisin voinut päästä opinnäytteeni kanssa, sillä kansainvälisyyskasvatus on, jos ei loputon suo, niin ainakin hyvin laaja sekä syvä.

2 Tilaaaja

Opinnäytetyöni tilaaja on Pulpin Monitoimitilat ry. Kyseinen yhdistys on järjestänyt nuoriso- leikkikenttä- ja kerhotoimintaa Lappeenrannassa Pulpilla yli kymmenen vuoden ajan. Yhdistys on pyörittänyt toimintaansa RAY:n ja TE-keskuksen rahoituksilla sekä vapaaehtoisvoimin.

Pulpin monitoimitilat ry ylläpitää nuorisotila Kiwaria Pulpin taajamassa. Pulp sijaitsee 19 kilometriä Lappeenrannan keskustasta. Kiwarissa on olo- ja tietokonehuone, keittiö ja holvi. Olohuoneessa on sohvia, pöytiä ja tuoleja sekä biljardipöytä ja dvdpelipaikka. Tarvikkeet läksyjen tekoon, piirtämiseen, askarteluun sekä lauta- ja korttipelaamiseen löytyvät myös. Tietokonehuoneessa on kaksi tietokonetta sekä tulostin. Keittiö ei ole varsinaisesti asiakkaiden käytettävissä kuin poikkeustapauksissa. Holvi on entinen pankkiholvi, joka toimii nykyisin varastona sekä sadutuskammiona.

Kiwari on auki maanantaista torstaihin. Iltapäivä on 3.-6.luokkalaisille ja ilta 6.luokkalaisista 17-vuotiaisille. Kuudesluokkalaiset saavat käydä Kiwarissa molempina aikoina, jotta heidän olisi mahdollista tutustua yläkoululaisiin. Kiwarissa käy päivittäin vähintään muutama asiakas ja enimmillään toistakymmentä.

Kiwarissa on yksi kokopäiväinen työntekijä. Tapahtumissa on yleensä mukana myös yhdistyksen hallituksen jäseniä ja vapaaehtoisia vanhempia. Tapahtumia Kiwarissa järjestetään noin kerran kuussa.

2.1 Minä ja tilaaja

Olen tehnyt Kiwarissa kaksi työharjoittelua viime vuoden aikana. Sosiaalinen vahvistaminen ja osallisuus 5op harjoittelun tein keväällä 2010 ja taide- ja kulttuurikasvatuksen osallistavat menetelmät 10op syksyllä 2010. Ensimmäisen harjoittelun jälkeen harmittelin, että harjoittelu loppui heti kun olin alkanut päästä selville lapsista ja nuorista sekä Pulpista paikkana. Harjoittelun aikana olin huomannut miten Kiwarin kävijät olivat innostuneet kaikesta osallistavasta toiminnasta mitä olin heidän kanssa tehnyt. Näistä kahdesta syystä päädyin tekemään toisen harjoitteluni Kiwarissa.

Toinen harjoitteluni, taide- ja kulttuurikasvatuksen osallistavat menetelmät, alkoi kaikkea muuta kuin ruusuisesti kuten olin kuvitellut. Halusin vetää lapsille ja nuorille teatterikerhoja, mutta en saanut yhtä ainutta ilmoittautunutta paljosta mainostuksesta huolimatta. Ankaran mietinnän päätteeksi päädyin työharjoitteluni ohjaajan kanssa käyttämään sadutusta pääasiallisena osallistavana mene-

telmänä. Lapset ottivat sadutuksen ja holviin rakennetun sadutuskammion heti omakseen. Nuoret sen sijaan eivät sadutukselle lämmenneet.

Toisen harjoittelun jälkeen aloitin päättötyöni tekemisen kunnolla. Aiheeni vaihtuivat tai muuttivat muotoaan tiuhaan, koska en saanut tehtyä aiheita ”omikseni”. Onneksi juttelin Kiwarin työntekijän kanssa päättötyövaikeuksista, sillä häneltä sain tämän työn, kansainvälisyyskasvatusmenetelmiä Kiwarille, idean. Käsitän itse kansainvälisyyskasvatuksen hyvin laajasti, minulle se on ”erilaisuuskasvatusta” ja toisen ihmisen huomioonottamista. Kiwarin kävijöillä on hyvin paljon opittavaa erilaisuudesta, käytöstavoista ja kielenkäytöstä. Muun muassa kiroilu ja toisten haukkuminen ovat asioita, joihin Kiwarissa pitää puuttua ihan joka ikinen päivä.

Pulp on hyvin pieni yhteisö, pienen alakoulunsa ja keskustansa kanssa. Hyvä asia tässä on, että monet tuntevat toisensa ja koulussa kaikki tuntevat toisensa. Huono puoli sen sijaan on juoruilu sekä uusien ja varsinkin jollain tavalla erilaisien ihmisten silmätikuksi ottaminen.

Yllä mainittujen asioiden valossa kansainvälisyyskasvatus menetelmien laatiminen Kiwarille on aikamoinen haaste, mutta erittäin tarpeellinen ja monia hyödyttävä aihe. Alun perin olin ajatellut tehdä kansainvälisyyskasvatussuunnitelman Kiwarille, mutta vaihdoin suunnitelman milloin tahansa toteutettaviin menetelmiin. Kiwarin asiakkaat ovat melko epäsäännöllisiä nuorisotilalla kävijöitä. Kiwarissa ei toimi niin sanotusti ”kerhomaiset” toiminnot kuten toisen harjoitteluni teatterikerhoesimerkkikin sen todistaa. Kansainvälisyyskasvatussuunnitelman toteuttaminen olisi vaatinut säännöllistä toimintaa ja siihen osallistujia. Nyt Kiwarin työntekijä voi toteuttaa kansainvälisyyskasvatusmenetelmiä milloin ja miten tahansa, kun kaikki menetelmät toimivat yksinään. Hän voi valita käytettävät menetelmät, esimerkiksi pelit tai leikit, henkilömäärän ja henkilöiden tarpeiden mukaan.

Pääasiallisiksi kansainvälisyyskasvatusmenetelmikseni olen valinnut sadutuksen ja draaman. Valitsin sadutuksen, koska suurin osa Kiwarissa käyvistä lapsista ovat tutustuneet sadutukseen taide- ja kulttuurikasvatuksen työharjoitteluni kautta. Lasten kanssa sadutuksen jatkaminen on mielestäni jos ei välttämätön-

tä, niin ainakin hyvin tarpeellista. Säännöllisellä sadutuksella on etenkin lapsiin useita positiivisia vaikutuksia: Itsetunto, luottamus itseensä ja itsensä ilmaisu rohkeasti kasvavat. (Karlsson 2003., 115–119).

Työharjoitteluni aikana sadutin vain muutamaa Kiwarissa käyvää nuorta. Uskon, että Kiwarin nuoret uskaltavat kokeilemaan sadutusta, kun tätä mahdollisuutta tarjotaan jatkuvasti ja heille selkenee sadutuksen tarkoitus.

Draaman valitsin toiseksi pääasialliseksi menetelmäkseni, koska työharjoitteluni aikana Kiwarin lapset ja nuoret innostuivat kaikkein eniten juuri draamallisista ja osallistavista leikeistä, peleistä ja harjoitteista. He eivät innostuneet Kiwarissa järjestettävistä teatterikerhoista, vaikka paloa esiintyä ja osallistua olisi riittänyt vaikka teatteriseurueen perustamiseen. Silti niinä päivinä kun teimme draamallisia asioita, ei kukaan olisi halunnut lähteä ja lopettaa kun kello löi ajan loppuneeksi. Koska draama ja osallistaminen sytyttivät Kiwarin kävijöitä eniten toimintaan, uskon, että juuri draama ja osallisuutta edistävä sadutus ovat ne ainoat ja oikeat menetelmät, joilla rakentaa kansainvälisyyskasvatusta Kiwarissa.

3 KANSAINVÄLISYYSKASVATUS

Kansainvälisyyskasvatuksen voi käsittää hyvin monella tavalla. Tässä luvussa esittelen muutamia kansainvälisyyskasvatuksen muotoja sekä sen ongelmia ja arvoja.

3.1 Kansainvälisyyskasvatuksen monet muodot

Kirja Pallo haltuun, kansainvälisyyskasvatus Suomessa, on kattava selvitys eri sektorien tekemästä kansainvälisyyskasvatuksesta maassamme. Teos kuvaa järjestöjen, valtion, kirkkojen, kuntien, yritysten ja median tekemää kansainvälisyyskasvatusta. Tässä kirjassa järjestöjen kansainvälisyyskasvatus käsitteen määritteli kukin järjestö itse. Kansainvälisyyskasvatus käsite pilkkoutui seuraaviin eri osa-alueisiin: ihmisoikeus-, tasa-arvo-, kulttuuri-, kehitys-, ympäristö-,

viestintä-, rauhan-, ja turvallisuuskasvatus. (Myllymäki 2004, 14–21.) Lähdekirjallisuuteni paljasti vielä kaksi muotoa lisää: media- ja erilaisuuskasvatuksen.

3.2 Kansainvälisyyskasvatus = mediakasvatus

Kirjassa *Me, media ja maailma*, opas mediaosaamiseen Antti Pelttari väittää kansainvälisyyskasvatuksen olevan sama asia kuin mediakasvatus. Hän perustelee väitettään sillä, että saamme lähes kaiken tiedon median välittämänä. Hänen mukaansa rakennamme suhdettamme ympäristöön ja keskustelemme asioista lähinnä uutisten pohjalta. Emme pysty käymään keskustelua itse uutisen kanssa. Uutisten todenperäisyys, lähteen luotettavuus tai kirjoittajan motiivit jäävät useimmiten kyseenalaistamatta. Miten voimme kyseenalaistaa jotain, mistä meillä ei ole uutista enempää tietoa? Pelttarin mukaan tässä kohtaa kansainvälisyys- ja mediakasvatus yhtyvät. (Manninen 2007, 49.) Olen Pelttarin kanssa samaa mieltä siitä, että olemme melko pitkälti median armoilla mitä tulee suurimpaan osaan sitä tietoa mitä käytämme. Median kyseenalaistaminen on vaikeaa, mutta mielestäni välttämätöntä, jota pitää vaikeuksista huolimatta yrittää.

3.3 Kansainvälisyyskasvatus on erilaisuuskasvatusta

Kansainvälisyyskasvatus on yksinkertaisimmillaan erilaisuuden tuottamista peiloista ja asenteista ylitsepääsemistä. Erilaisuutta pitää oppia näkemään ja kohtaamaan jo lapsena. Jos näin ei käy, miten kenenkään on mahdollista oppia täysin ymmärtämään, että erilaisuus ei ole asia, jota tarvitsee pelätä? (Törmälehto 2010, 95.)

Kansainvälisyyskasvatus on jokapäiväisten arvojemme muokkaamista ja erilaisuuden sisällyttämistä jokapäiväiseen toimintaamme. Kansainvälisyyskasvatuksen pitää sisältyä kyseistä kasvatusta opettavan tahon arvomaailmaan ja sen perustuksiin asti. (emt., 95.)

Tekemäni kansainvälisyyskasvatus menetelmät on valittu ja suunniteltu ajattelun juuri tätä kansainvälisyyskasvatuksen muotoa. Minä ja Kiwarin henkilökunta miellämme kansainvälisyyskasvatuksen sen laajimmassa mahdollisessa muodossa eli erilaisuuskasvatuksena.

3.4 Käytöstavat

”Nykyisin törmää helposti alatyyliseen kielenkäyttöön. Sekä aikuiset että lapset kiroilevat, siunailevat, haukkuvat hulluksi ja huorittelevat aivan yllättävissä tilanteissa, joissa edellytettäisiin toisenlaista käyttäytymistä. Jos kysyisi, tarkoittiko mitä sanoit, vastaus olisi todennäköisesti, etteivät sanat tarkoittaneet mitään. Sanoilla on kuitenkin aina merkitys, koska ne kertovat puhujasta. Ihmisen puhe ja käytös kuvastavat hänen taustaansa. (Ijäs 2009, 116–117)

Käytöstavoista on jossain vaiheessa luovuttu ja on ajateltu, että ihmisen pitää saada vapaasti ilmaista mitä haluaa. Hyvät käytöstavat, joihin kuuluvat esimerkiksi tervehtiminen, kiittäminen ja anteeksipyyttäminen, ovat toisen ihmisen arvostamista. Lapsen kieli ja sen käyttö kehittyvät kotona, päiväkodissa ja koulussa, kaikissa lähimmissä ihmissuhteissa. Hyvän käytöksen ja kielen käytön palkitseminen positiivisella palautteella voi vaikuttaa palkittavaan myönteisesti. (emt., 116–117.) Liitin nämä kappaleet käytöstavoista, koska välillä todella tuntuu, että kaikki hyvät tavat on unohdettu. Emme muista mistä hyvissä tavoissa on loppujen lopuksi kyse. Ijäs kiteyttää sanomansa mielestäni loistavasti: Hyvät käytöstavat ovat toisen ihmisen arvostamista. Tämän lauseen kautta käytöstavat ovat mielestäni osa kansainvälisyyskasvatusta.

3.5 Kansainvälisyyskasvatuksen ongelmia

Hilkka Pietilä esittää kirjassaan Mikä meitä yhdistää? monia erittäin kohdalleen osuvia kysymyksiä kansainvälisyyskasvatuksen ongelmista. Pietilä pohtii muun muassa että, onko mahdollista välittää tarpeeksi sen kaltaista tietoa, että se mahdollistaisi arvovalintojen tekemisen? Kehittääkö tiedon lisääntyminen arvo-

tajuntaamme oikeasti? Jos ihminen ei omaa tietoista käsitystä ihmisenä olemisesta omassa elämässään ja ympäristössään, miten hän voisi ymmärtää vieraan ihmisen tilanteen jossakin vieraassa paikassa? Ennen oli me ja ”ne toiset”, jossain kaukana, joiden elämää yritimme ymmärtää. Nyt kohtaamme ”niitä toisia” päivä päivältä enemmän arkielämässämme. Tarvitsemme keinoja, jotka auttaisivat meitä kohtaamaan ”näitä toisia”, uusia suomalaisia vertaisinamme. Pietilä pohtii pitäisikö meidän yrittää oppia ymmärtämään ihmisenä olemisen pohjimmainen merkitys ja saada näin apua ”näiden toisien” kohtaamiseen. ”Tämä ihmisenä olemisen ydin, olisi se pohja, joka meillä ihmisillä on yhteistä ulkonaisista eroista huolimatta? Samalla löytyisivät ne perusarvot, joiden kunnioittaminen ja noudattaminen ovat ihmisyhteisöjen toimivuuden edellytys ja koko ihmislajin elämän säilymisen ja jatkumisen edellytys.” (Pietilä 2003, 23–25.)

Olen täysin samaa mieltä Pietilän kanssa siitä, että meidän pitäisi pyrkiä keskittymään samanlaisuuteen, ei erilaisuuteen kansainvälisyyskasvatuksessa. On ymmärrettävää, että tämä erilaisuus ajattelu ei helposti väisty, sillä kulttuureja on tutkittu ja opiskeltu juuri erojen kautta pitkä historiansivu. Olen yrittänyt tuoda molempia puolia esiin kansainvälisyyskasvatusmenetelmissäni.

3.6 Kansainvälisyyskasvatuksen arvopohja

Maailman ihmiset ovat kaikki samaa lajia. Yhteistä tällöin on myös ihmisten pohjimmainen olemus ja perimmäiset tarpeet. Pietilän mielestä meidän pitäisi keskittyä kaikkia ihmisiä yhdistäviin eikä erottaviin asioihin kun kysymys on kansainvälisestä ymmärryksestä, myötä- ja vastuuntunnosta sekä solidaarisuudesta. Maailman ongelmien ymmärtäminen ja niihin ratkaisujen löytäminen olisi helpompaa, kunhan on ensin oivallettu, että ongelmien takana on ihmisten arvojen ja perustarpeiden yhteisyys. (Pietilä 2003, 30–32.)

Pietilän mukaan olisi paikallaan pohtia ja myös kokeilla, päästäisiinkö kansainvälisyyskasvatuksen tavoitteisiin suoremmin jos lähtökohtana olisi tavoitteiden edellyttämä arvopohja eikä tiedollinen tie. Tiedollinen tie vaatii suunnattomien

tietomäärien sisäistämistä, mikä ei takaa lainkaan, että oppisimme oikeudenmukaisiksi ja ihmisarvoa vaaliviksi. (emt., 30–32.)

Omien arvojen ja arvomaailman kirkastuminen palvelee kansainvälisyyskasvatuksen tavoitteiden lisäksi yleisiä kasvatuksen tavoitteita. Mitä selkeämmät arvot ihmisellä on, sitä paremmin hän tuntee itsensä, asettaa tietoisia tavoitteita ja arvioi yhteiskunnan toimintaa. Kansainvälisyyskasvatuksen elinehdot ovat ihmisoikeuksiin perustuva arvomaailma, etiikan omaksuminen ja toimiminen ihmisoikeuksien toteutumisen hyväksi. (emt., 30–32)

Olen aina ollut sitä mieltä, että mitä selvemmat arvot ohjaa toimintaa, sitä paremmat mahdollisuudet on onnistua. Tämä pätee esimerkiksi niin ihmisiin, järjestöihin kuin yrityksiin. Kaikella kasvatuksella tulee olla selkeät tavoitteet, mutta kansainvälisyyskasvatuksessa ne pitäisi olla kristallinkirkkaat.

4 DRAAMA KANSAINVÄLISYYSKASVATUS MENETELMÄNÄ JA DRAAMATEKNIKOITA

Esittelen draaman teorian lisäksi helppoja draamatekniikoita, joista osasta olen tehnyt sovelluksen kansainvälisyyskasvatuksen menetelmiin. Muut menetelmät, joista en erikseen tehnyt sovellusta, ovat helposti muokattavissa tarvittaessa Kiwarin toimintaan sopiviksi.

4.1 Kansainvälisyyskasvatusta draaman keinoin

Draama on opetusmenetelmänä toiminnallinen. Draamassa uuden tiedon tuottamisen ja rakentamisen lähtökohtana ovat jokaisen ihmisen omat tiedot, taidot ja kokemukset. Draaman kautta saavutettu tunnekokemus synnyttää ymmärrystä käsiteltävää aihetta kohtaan. Tämä kokemus ja ymmärrys ovat suoraan siirrettävissä omaan elämään. Erilaisten ihmisten kokemuksiin ja näkökulmiin on mahdollista eläytyä todentuntuaisesti draaman avulla. Draama on taiteenlajina

kokemuksellinen, sosiaalinen ja vuorovaikutteinen. Nämä tekijät mahdollistavat uuden oppimisen monella tasolla samaan aikaan. Näitä tasoja ovat kognitiivinen, sosiaalinen ja emotionaalinen taso. (Törmälehto 2010, 103.)

Juuri tämä monella tasolla oppiminen on viehättänyt minua draaman pariin. Kasvatusmenetelmänä draama on mielestäni mitä parhain ja on todella harmi, että kouluissa ei draaman opetusta tai käyttöä juurikaan ole.

4.2 Draamatekniikoita

Leikit johdattelevat käsiteltävään aiheeseen.

Tarinaringit johdattelevat myös käsiteltävään aiheeseen. Tarinaringissä kerrotaan tarinaa sana tai lause kerrallaan.

Miimissä ei käytetä puhetta, vaan viestitään kehoa käyttäen.

Siansaksassa puhe on itse keksittyä kieltä. Puhujilla on roolit ja tarkoitus on korostaa kokonaisvaltaista viestintää ja vieraskielisen ymmärtämistä.

Äänimaisemassa synnytetään erilaisia ääniä/äänimaisemia käyttämällä omaa tai toisen kehoa, ihmisääntä, soittimia ja kaikkea ympärillä olevaa.

Tilanne/still-kuvassa ryhmä luo jostain tilanteesta tai aiheesta jähmetyskuvan. Muut ryhmät tarkastelevat luotuja kuvia ja niistä voidaan keskustella.

Pään äänissä ryhmä jakaantuu roolihenkilön ajatuksien kahdeksi vastakkaiseksi osaksi. Eri osat pyrkivät vaikuttamaan roolihenkilön toimintaan.

Improvisaatiossa ryhmät esittävät tilanteita, joihin annetaan vain muutama elementti. Tilanteeseen eläytyminen luo varsinaisen toiminnan.

Aarteen etsinnästä on monia versioita. Tässä versiossa annettujen vihjeiden avulla yritetään löytää uusia vihjeitä, jotka ratkaisullaan auttavat löytämään päämäärän. Vihjeet tai niiden ratkaisut voivat olla ongelmanratkaisu- tai ryhmätoiminnallisia tehtäviä.

Puvustamisessa ja rekvisiitassa roolihenkilöt voivat käyttää toimintansa tukemiseen ja syventämiseen esineitä ja vaatteita.

Roolinvaihdon ideana on esitettävän tilanteen tutkiminen vastakkaisesta näkökulmasta. Roolihenkilöt tai ryhmät vaihtavat roolejaan kriittisellä hetkellä.

Omantunnon kujassa ryhmä muodostaa kaksi riviä kasvot vastakkain. Rivien väliin jää kuja, jota pitkin roolihenkilö kulkee. Toinen rivi on esimerkiksi puolesta ja toinen vastaan tietyssä aiheessa. Kun roolihenkilö kulkee kujaa pitkin, koittavat rivissä seisovat vaikuttaa häneen mielipiteillään.

Nuket ja naamiot ovat turvallinen tapa lähestyä aihetta kuin aihetta. Nukkien ja naamioiden käyttäminen helpottavat draamalliseen toimintatapaan tottumista ja ryhtymistä.

Seremoniat, rituaalit ja juhlat ovat myös hyvä keino lähestyä monia erilaisia aiheita. Pelkistettynä tällä menetelmällä voidaan tutkia eri kulttuureja, rituaaleja tai juhlapäiviä.

Yhteinen piirtäminen. Kaikki ryhmän jäsenet osallistuvat yhteisen piirustuksen tai maalauksen tekoon tietystä aiheesta tai tilanteesta. Ryhmän on tulee pyrkiä yhdistämään ideoita ja keskustelemaan niistä.

(Pätäri-Rannila 2005, 17–19.)

5 SADUTUS

Sadutus on menetelmä, jossa työntekijä, vanhempi tai ystävä eli saduttaja sanoo lapselle, ryhmälle, nuorelle tai aikuiselle: ”Kerro satu. Se voi olla aivan millainen kuin haluat, lyhyt tai pitkä, totta tai keksittyä. Kirjoitan sadun juuri niillä sanoilla kuin sen kerrot. Sadun loputtua luen sadun ja voit muuttaa sitä jos haluat.” Sadun kirjoittaminen tehdään avoimesti sadutettavan nähdessä. (Karlsson 2003, 115–119.)

Sadutuksessa saduttaja antaa puheenvuoron sadutettavalle eli sadun kertojalle. Sadutettavalla on kaikki valta. Hän saa päättää kaiken sadustaan. Jokainen sadutettava määrittelee satu-sanan omalla tavallaan. Sadutuksen merkitys kumoutuu, jos saduttaja pyrkii millään tavalla vaikuttamaan satuun, sen sisältöön tai lopputulokseen. Tällöin saduttaja ei ole aidosti kiinnostunut sadutettavan kertomuksesta, hänen ajatuksistaan tai näkökulmistaan. Sadutettavalle tärkeintä on, että satu on täysin itse tehty. (emt., 115–119.)

Satua ei myöskään pidä arvostella, arvioida tai vähätellä. Saduttajan ilmeet ja eleet sekä kuuntelu ja keskittyminen voivat joko innostavat sadutettavaa tai lyödä hänet maahan. Satu hyväksytään sadutettavan puheenvuorona. Saduttaja ja sadutettava ovat sadutustilanteessa yhdenvertaisia. Tämä vapauttaa saduttajan mahdollisesta asiantuntija-asemasta toisen kohtaamiseen. Sadut eivät ole välineitä, joilla voi tulkita sadutettavaa, hänen ongelmiaan ja asioitaan. Sadutuksen ydin on, että vain kuunnellaan sadutettavaa. (emt., 115–119.)

Satuun kirjataan satu- ja sopimuskohtaisesti sadun kertojan/kertojien nimet, ikä, päivämäärä, saduttaja, sadutuspaikka sekä tieto siitä kenelle, jos kenellekään, sadun saa kertoa. Saduista voi koota satukirjan tai sadut voi laittaa esille, mutta vain jos sadutettava on antanut tähän luvan. Monesti sadutettava haluaa piirtää kuvan sadustaan. Toiset haluavat piirtää sadun ennen, toiset jälkeen sadutuksen. (emt., 115–119.)

Sadutus on hyvä keino tuottaa omaa kulttuuria ja tutustua toiseen kulttuuriin. Sadutus on hyvä ottaa käyttöön, kun pyrkimyksenä on luoda osallistava toimin-

takulttuuri. Sadutuksella on mahdollista luoda yhteenkuuluvuuden tunnetta ja kohtaava ilmapiiri. Sadutus on hyvä keino jakaa iloja, suruja, ajatuksia ja omia kokemuksia. Sadutuksella voi osoittaa arvostavansa toisen tietoja, tuntemuksia ja kokemuksia. (emt., 115–119.)

Sadutettavia voi kerralla olla useampi kuin yksi henkilö. Sadutus ei kysy aikaa eikä paikkaa. Saduttaa voi missä vaan ja milloin vaan, kaikki on kiinni vain mielikuvituksesta. Säännöllisellä sadutuksella on monia myönteisiä vaikutuksia varsinkin lapsiin: Itsetunto, luottamus itseensä ja rohkeus ilmaista itseään kasvavat. (emt., 115–119.)

Sadutuksen menetelmiä ovat muun muassa perus- ja aihesadutus, satudokumentointi ja erilaisiin ilmaisumuotoihin perustuva sadutus. Yllä olen kertonut perussadutuksesta, jossa aihe on vapaa. Aihesadutus on sadutusta, missä sadutettava kertoo mistä aiheesta hän haluaa kertoa sadun. Satu pureutuu johonkin teemaan. Saduttaja ja sadutettava sopivat aiheen rajauksesta yhdessä. (emt., 115–119.)

6 KANSAINVÄLISYYSKASVATUS MENETELMÄT KIWARILLE

6.1 Sadutus

Sadutusta ohjaaja voi pitää vaikka päivittäin, kunhan sadutus on säännöllistä ilman suuria taukoja. Sadutus on se selkäranka, jonka varaan muut menetelmät on suunniteltu. Sadutus on todella avain osallistavaan toimintakulttuuriin.

6.2 Leikkejä ja pelejä

Tiikeri & leijona

Osallistujia pitää olla parillinen luku ja he istuvat väljässä piirissä. Joka toinen osallistuja on tiikeri ja joka toinen leijona. Yhdelle tiikerille ja yhdelle leijonalle eri puolilla piiriä annetaan tyynyt, jotka edustavat tiikeriä ja leijonaa. Kun ohjaaja antaa merkin, tyynyjä heitetään piirissä myötöpäivään tiikeriltä tiikerille ja leijonalta leijonalle. Toisen joukkueen tyynyä ei saa estää eikä yhtään pelaajaa saa jättää välistä. Kun tyyny ohittaa toisen tyynyn, saa ohittaneen tyynyn, tiikerit tai leijonat pisteen. Tyynyt annetaan taas eri puolille piiriä ja toinen pistekierros alkaa. Riippuen pelaajien innokkuudesta, voidaan pelata paras kolmesta tai vaikka kymmenestä pisteestä.

Kun leikki on tuttu, voidaan tyynyille antaa toiset merkitykset. Esimerkkipareja:

- poliisi ja rosvo
- äiti ja isä
- sisko ja veli
- Mira ja Jukka (Kiwarin työntekijät)
- pakolainen ja maahanmuuttaja
- läski ja laiha
- joulupukki ja pääsiäispupu
- ”kääpiö ja honkkelo”
- teurastaja ja sika
- kesä ja talvi
- sairas ja terve
- kissa ja koira
- lusikka ja haarukka
- blondi ja brunette
- tyhmä ja tolo
- lapsi ja aikuinen
- sota ja rauha
- kehitysvammainen ja sokea

Toiset parit ovat vastakohtia ja toiset samanlaisia. Ohjaajan pitää tarkasti miettiä mitä vaihtoehtopareja hän leikkijöille antaa, mistä tämä ryhmä leikkijöitä pysyy keskustelemaan ja mistä olisi heille juuri nyt hyötyä. Ohjaaja voi myös olla antamatta vaihtoehtoja, hän voi määrätä parin jota tyynyt edustavat. Ohjaaja tarkkailee leikin aikana mahdollisia ilmeneviä ennakkoluuloja ja kommentteja. Näistä voidaan keskustella pistekierrosten välillä tai leikin päätyttyä. Vakavia ja hupaisia aiheita kannattaa vuorotella tarpeen mukaan.

Etsi & löydä palapelit

Ohjaaja piirtää, maalaa, etsii netistä ja tulostaa, tai ottaa lehdestä kuvan. Hän leikkaa kuvan moneen osaan riippuen kuvan suuruudesta. Ohjaaja piilottaa kuvan palat käytössä olevaan tilaan, yhteen huoneeseen, lehtien sivujen väleihin, sinne mikä milloinkin on ohjaajan mielestä paras piilopaikka. Ohjaaja voi tarpeen mukaan antaa etsijöille vihjeitä, jos etsintä tuntuu hankalalta. Kun kaikki palat on löydetty, etsijät yhdistävät palat ja näkevät kuvan kokonaisena. Kuvan sijaan voi käyttää myös sanaa, lausetta, kirjan sivua tai vaikka sananlaskua. Piilotettavana voi olla myös esineitä, jotka jollain tavalla liittyvät yhteen. Etsijöiden tehtävä on keksiä miten esineet muodostavat kokomaisuuden.

Palapelin kuvan, tekstin tai esineet ohjaaja päättää sillä perusteella, mitä aihetta hän haluaa etsijöiden kanssa käydä läpi. Etsiminen on varsinkin lapsista jännää ja kun itse löydetty palat yhdistyvät kokonaisuuteen, ei kuvasta tai tekstistä keskustelu saata ottaa loppuakseen. Tämä riippuu paljon siitä miten ohjaaja ohjeistaa ja innostaa etsijöitään.

Tätä leikkiä voi muokata loputtomiin aiheen ja tarpeen mukaan. Esimerkiksi samaan aikaan voi olla piilotettu monta kuvaa tai tekstinpätkeä tai yksittäisiä kuvia, jotka yhdistyvät sarjakuvaksi, mielikuvitus on rajana.

Osallistavan leikistä saa helposti tekemällä yhdestä tai osasta etsijöistä piilottajia. Leikkiä voi myös jakaa useammalle päivälle. Yhtenä päivänä tehdään ja paloitellaan kuvat tai tekstit ja seuraavana piilotetaan ja etsitään.

Kimble

Kimble lautapelin muunnos. Pelaajat antavat omille nappuloilleen jonkun statuksen. Nappulat voivat olla esimerkiksi

- jonkun maalaisia kuten suomalaisia, ranskalaisia tai bolivialaisia
- sukupuoleltaan ja iältään tyttöjä, poikia, miehiä tai naisia
- jonkun ikäisiä kuten lapsia, nuoria, aikuisia tai vanhuksia
- ammatteja kuten opettajia, poliiseja, tai roskakuskeja
- perheenjäseniä kuten isiä, äitejä, siskoja tai velipuolia
- jonkun paheen tai riippuvuuden omaavia: tupakoitsijoita, alkoholisteja, peli- tai nettiriippuvaisia
- paheesta parantuneita: raittiita, tupakoinnin lopettaneita tai laihtuneita
- uskonnoiltaan kristittyjä, islamisteja, helluntailaisia tai ateisteja
- ulkonäöltään isonenäisiä, lyhyitä, hörökorvaisia tai huonohampaisia

Ohjaajan pitää tarkasti miettiä mitä aiheita hän haluaa yrittää käsitellä pelaajien kanssa ja sen mukaan ehdottaa joitakin yllämainittuja teemoja. Hän voi myös valita teeman mitä käytetään. Kaikki pelaajat valitsevat omille nappuloilleen statuksen samasta teemasta. Pelin edetessä ohjaaja (voi olla pelaajana tai ulkopuolisena) tarkkailee miten pelaajat käyttäytyvät ja käyttävät nappuloitaan nyt kun niille on annettu merkitys. Ohjaaja voi pelin aikana kysellä ja jutustella mahdollisesti ilmenneistä ennakkoluuloista, hyvistä tai huonoista kommenteista. Myös pelin jälkeen on hyvä keskustella joko voittajasta sekä hävinneistä tai yleensä valitusta ja esille nousseista aiheista.

6.2 Draamamenetelmiä

Perusdraamoja

Tarinarinki

Ringissä olevat kertovat tarinaa vuorotellen joko sana tai lause kerrallaan. Vapaasti valituista aiheista voi siirtyä annettuihin aiheisiin kun tarinankerronta menetelmä on tuttu.

Esimerkki tarina aiheita:

- musta ja valkoinen
- facebook on tyhmä, koska...
- maailman pienin...
- jos olisin rikas...
- tapahtui liputuspäivänä
- ei ole kivaa kun...
- jos omistaisin Ruotsin...

Tarinarinki aloitetaan aina vapaalla aiheella. Muutaman tarinan jälkeen ohjaaja antaa aiheen, josta hän haluaa osallistujien kanssa saada tarinan aikaiseksi. Osallistujat voivat myös ehdottaa aihetta, jos ohjaajalla ei ole tiettyä aihetta mielessä. Tarinoista on hyvä keskustella lopuksi, varsinkin jos ohjaaja on halunnut jonkun tietyn aiheen käsiteltäväksi.

Miimi

Miimin aiheita on loputtomiin. Yksi hyvä aikaa säästävä menetelmän saada miimin aiheita on käyttää esimerkiksi Alias pelin kortteja. Ohjaaja voi valita mieleisensä kortit, sen mukaan minkä teeman hän haluaa käsiteltäväksi. Ohjaaja voi antaa teeman tai teemat myös etukäteen osallistujille, jotka kirjoittavat teemasta mieleen tulleita yksinkertaisia miimin aiheita.

Siansaksa

Kaksi osallistujaa menee estradille. Toinen on tulkki ja toinen on ulkomaalainen. Tulkki tulkkaa ulkomaalaisen puheen, joka on itse keksittyä kieltä. Tulkki päättää tulkattavan kielestä ja eleistä sekä ilmeistä, sen mitä tulkattava kertoo.

Seremoniat, juhlat ja rituaalit

Keksitään yhdessä uusi juhla päivä. Mietitään milloin päivä on, mitä tapahtuu, mitä syödään ja juomaan, miten pukeudutaan, juhlistaanko päivää vai sen aattoa. Ehdotuksia kirjataan ylös ja kun on päästy yhteisymmärrykseen kaikesta uuden juhlapäivän sisällöstä, näytellään improvisoiden päivän kulku. Idea on herättää osallistujat ajattelemaan juhliemme ja rituaaliemme sisältöä syvällisemmin ja miettimään miksi juhlimme niin kuin juhlimme.

Aistit ja puutteet

Osallistujalle sanotaan minkä aistin tai ruumiinosan puute hänellä on. Seuraavaksi hänelle sanotaan yksi tai useampi yksinkertainen toiminto, jotka hänen pitää suorittaa parhaimmalla mahdollisella tavalla puutteestaan huolimatta.

Esimerkki puutteet:

- Sokeus
- Mykkyys
- Kuurous
- Ilman käsiä
- Ilman jalkoja
- Ilman hiuksia
- Ilman sormia
- Ilman hajuaistia
- Ilman makuaistia
- Ilman tuntoaistia

Esimerkki toimintoja:

- Hae paperi ja kynä, kirjoita kahden sanan kirje ja postita se palautusboxiin
- Kerro kuinka hauska päivä sinulla on ollut
- Kerro miten hyvää musiikkia radiosta kuuluu juuri nyt
- Käy hakemassa sadutuskammiosta tyyny
- Hypi sohvalle kolmesti ja kierrä sohvaa ympäri
- Tee itsellesi upea kampaus käyttämällä vain vettä ja kampa
- Riisu sukkasi ja laita ne takaisin jalkaan
- Haistele ja arvostele tuoksukynttilöitä
- Maistele ja arvostele karkkeja
- Tunnustele ja arvostele vaatteita

Kun ehdotuksia toiminnoiksi tehdään, pitää ohjaajan pitää huolta, että ehdotukset ovat asiallisia eikä tekevää osallistujaa nolaavia. Toimintojen pitää olla opettavaisia ja sellaisia että osallistuja joutuu oikeasti miettimään tekemistään; ”miten saan sukkani pois jaloista ilman sormia?”. Toimintojen suorittaminen voi olla helppoa, vaikeaa, hauskaa tai aivan hillitöntä. Ohjaajan tehtävä on muistuttaa ja virittää keskustelua, että on monia ihmisiä, joilla on monenlaisia vammoja ja puutteita. Toiset heistä pärjäävät yksin, toiset avustajan kanssa ja jotkut ovat laitoshoidossa. Kaikista puutteista huolimatta kaikki ihmiset ansaitsevat saman kohtelun ja kunnioituksen. Joka ikisellä ihmisellä on joitain puutteita, toiset ehkä näkyvät ulospäin, toiset eivät. Kukaan meistä ei todennäköisesti ole omasta tahdostaan ”puutteellinen” millään tavalla.

Eri maiden pukeutuminen

Kiwarissa on teatteriasuja, joiden joukossa on muutama aito ulkomailta tuotu asu. Näitä ovat egyptiläinen ”kaapu”, jossa on painettuja hieroglyfejä. Myös Egyptistä on sheikin päähine. Toinen asu on afgaaninaisen burkha. Kolmas asu on kiinalainen aamutakki, jossa on kiinalaisia kirjailijoita kuten lohikäärmeitä. Muita asuja ovat kaapu, jossa on afrikkalaisten villieläinten kuvia, vangin asu ja itämaalaiselta vaikuttavaa ”haaremasu”.

Aitojen asujen kautta voidaan miettiä

- missä maassa/maissa pukeudutaan näin
- miksi tässä maassa/näissä maissa pukeudutaan juuri näin
- mitä kirjailut ja kuviot mahtavat tarkoittaa
- onko asu miehen vai naisen
- jos tämä on miehen asu, miten naiset mahtavat pukeutua ja päinvastoin

Muiden asujen kautta voidaan miettiä

- missä maassa tällaista asua voisi käyttää
- minkä maalaiselta asu vaikuttaa vai vaikuttaako ”minkään maalaiselta”
- kuvaile millainen ihminen tätä asua voisi käyttää
- vangin asu: millaiseksi kuvittelet vangin
  - suomalainen, ulkomaalainen, pakolainen...
  - nainen, mies...
  - paha, hyvä...
  - syyllinen, syytön...
  - katuva, karski...
  - vaarallinen, vaaraton...
  - tekee parannuksen, jatkaa rikollisena...

Yllä mainituista asioista voi keskustella, osia voi näytellä improvisoiden tai vaatteisiin voi pukeutua ja kokeilla miltä tuntuu ”olla kiinalainen”.

Keskustelussa tulee todennäköisesti esiin paljon eroja kaikissa mahdollisissa muodoissa. Ohjaaja voi viedä keskustelua eteenpäin joko erojen tai samankaltaisuuksien kautta. Ohjaaja voi pitää keskustelun eri maiden välisenä tai viitata aina välillä Suomeen; ”tarkenisitko tuossa asussa tammikuussa täällä Suomessa”?

Myös suomalaisten käyttämistä vaatteista on hyvä puhua, aina kansallispuvusta nykyvaatteisiin ja kirpputoreista uusimpaan muotiin. Omista vaatteista voi

yrittää etsiä pesu- ym. lappua, joka kertoo missä vaate on tehty. Keskustelu erilaisista vaatteista ja erilaisista pukeutujista voi vähentää ennakkoluuloja.

Lomalla

Osallistujista yksi makaa tai istuu sohvalla, muut kuuntelevat istuen muilla sohvilla. Sohvilla makaava/istuva kuvittelee olevansa lomalla ja hän kuvailee silmät kiinni mitä hän näkee, kuulee, tuntee, mitä tapahtuu jne. Muiden tulee arvata missä maassa tai maanosassa makaaja on lomalla.

Ohjaaja tai muut osallistujat kyselevät esimerkiksi:

- ketä olet tavannut lomallasi?
- mitä olet syönyt?
- missä olet majoittuneena?
- makailenko hiekkarannalla?
- mistä olet ottanut valokuvia?
- kehen olet tutustunut?
- millainen kaupunki/kylä on?
- miltä ihmiset näyttävät?
- mitä ihmiset tekevät nyt ympärilläsi?
- mitä olet juonut?
- missä olet kävellyt?
- oletko uinut meressä?
- millaiset vaatteet sinulla on päällä?

Jos kyselijät arvaavat liian nopeasti, voidaan kysymykset muuttaa sellaiseen muotoon, että vastaus on vain kyllä tai ei.

Arvoituksen ratkettua voidaan keskustella onko kyseisessä paikassa asiat oikeasti niin kuin lomailija kuvaili. Lomailijat kun vastaavat kysymyksiin todennäköisesti suurelta osin luulojensa, ei tietojensa perusteella. Mikäli joku asia on epäselvä tai jos ohjaajakaan ei tiedä jotain asiaa, netti pelastaa aina. Netistä voi myös etukäteen tulostaa nipun lomapaikkoja, joita käytetään, mutta mielestäni

tämä kahlehtisi lomailijoiden mielikuvitusta sekä ennakkoluuloja, joita kyseinen harjoite nimenomaan tuo esiin ja joita sitten käsitellään.

Tapoja

Ohjaaja piilottaa ympäri käytettävää tilaa paperilappuja, joissa on ohjeita tai kysymyksiä. Kun etsijä löytää ohjeen, hänen tulee toimia ohjeen mukaisesti. Jos etsijöitä on paljon, toiminnan kohteena on hyvä olla useampi henkilö kuin vain ohjaaja. Esimerkki ohjeet ja kysymykset on laadittu niin, että ne käsittelevät yleisiä hyviä käytöstapoja sekä aiheita, joista Kiwarin käyttäjiä joutuu huomauttelemaan vähän väliä.

Esimerkki ohjeita ja kysymyksiä:

- esittele itsesi uudelle kaverille
- esittele itsesi uudelle opettajalle
- esittele itsesi ulkomaalaiselle henkilölle, joka ei todennäköisesti puhu suomea.
- esittele itsesi haikalalle (kätteletkö?)
- kättele presidenttiä tullessasi linnaan
- kättele uutta naapuriasi ja vaihda muutama sana
- kättele maalaria, joka käyttää maalaamiseen jalkojaan ja varpaitaan
- kättele kädetöntä maalaria, joka käyttää maalaamiseen jalkojaan
- mitä sanot kun olet myöhässä sovitusta tapaamisesta?
- mitä sanot kun joulupukki tuo sinulle aivan vääränlaisen lahjan?
- miksi polkupyörille on olemassa pyörätelineet?
- miksi jotkut eivät käytä polkupyörätelinettä?
- miksi polkupyörätelineitä pitäisi käyttää?
- miksi joku voi suuttua, jos olet käyttänyt jotain tavaraa, etkä ole vienyt sitä takaisin paikoilleen?
- milloin pyydät anteeksi?
- sano viisi kirosanan sijaan käytettävää sanaa
- sano niin monta kohteliaisuutta kuin keksit minuutissa

6.3 Muita menetelmiä

Maailmanmusiikki

Kiwarissa on aina radio päällä. Radion sijaan musiikkina voisi joskus olla eri maiden musiikkia, mitä kaikkea esimerkiksi kirjastosta sattuu löytymään. Musiikki voi olla vain taustamusiikkina tai sitten voidaan koittaa tanssia tai piirtää mitä musiikkia tuo mieleen.

Maailmankartta

Kiwarissa ei ole tällä hetkellä mitään karttaa. Seinälle laitettu piirretty, netistä tulostettu tai sisustustarrana liimattu kartta herättäisi varmasti jotain keskustelua kävijöiden keskuudessa; ”Oon käynyt tuolla, Maltalla, lomalla”, ”Haluaisin mennä käymään Australiaan” tai ”Mikä tuo paikka on”?

Osallistavan kartan tekeminen onnistuu kun ohjaaja antaa jokaiselle halukkaalle piirtäjälle esimerkiksi oman maanosan tai maan, jonka piirtää joko mallista tai vapaalla kädellä. Maailmankartan piirtäminen voi olla vaikka kuukauden mittainen projekti. Myös Suomen kartan tekeminen ja kaupunkien sijoittelu kartalle voi olla hyvinkin haastavaa.

Oman maailman- tai Suomen kartan tekeminen

Kuten sadutuksessa, nyt saa kuvitella maailman tai Suomen ihan millaiseksi itse vain haluaa. Sen voi esimerkiksi piirtää, maalata, tehdä origameina, karttana, jonka eri kohdissa on eri esineitä tai piipunrassi hahmoja.

Tekijä kertoo ohjaajalle/ryhmälle

- millainen hänen maailmansa/Suomensa on
- keitä siellä asuu (ihmisiä, eläimiä, hattivatteja, lumiukkoja)
- miten asutaan

- mitä tehdään
- mitä harrastetaan
- mitä syödään
- miksi tällainen maailma/Suomi olisi hyvä paikka elää
- onko se parempi paikka kuin oikea maailma, miksi tai miksi ei

Päivän / Viikon kuva

Seinälle tehdään raamit joko paperista, kartongista tai vaikka oksista, jonka sisään laitetaan sinitarralla kiinni uusi kuva joko joka päivä tai joka viikko. Raami-
en alapuolelle kirjoitetaan ohjeet millainen on hyvä päivän/viikon kuva.

Kriteerejä voi olla esimerkiksi:

- hauska/iloinen
- värikäs
- selkeä
- ei loukkaa ketään/asiallinen
- kertoo jostain kulttuurista
- monikulttuurinen
- herättää mielikuvia ja ajatuksia

Kuvan voi ottaa sanomalehdestä tai muusta lehdestä, piirtää, maalata tai askar-
rella itse. Kuvaan merkitään tekijä ja päivämäärä. Jos kuva vaihtuu päivittäin,
joka viikolla/kuukaudella voi olla teema:

- maanosa/valtio
- pohjoismaat
- afrikkalaiset
- suomalainen nainen
- surullisuus
- rahattomuus
- uskonto
- ilkeys

Teema kirjoitetaan selkeästi näkyville. Teemaa voi myös avata kirjoittamalla siitä muutaman rivin, jotta kaikki varmasti ymmärtävät mistä on kysymys. Kuvan tekijä ja teema voidaan arpoa, äänestää tai ratkaista muulla tavalla. Voidaan päättää vaikka viikon alussa kaikkien päivien kuvien tekijät, jotka merkitään esimerkiksi kalenteriin. Kuvista voi koota päivä/viikkokirjan.

Valokuvasessio

Lähes jokaisella lapsella ja nuorella on tätä nykyä kamerakännykkä. Muodostetaan halukkaista osallistujista pienryhmät. Joka ryhmästä valitaan yksi tai useampi kännykkä joilla kuvia otetaan. Joka ryhmälle annetaan lista sanoja. Listat voivat olla samoja tai erilaisia joka ryhmällä. Joka ryhmällä voi olla oma teema. Ryhmä pyrkii ottamaan jokaista sanaa kuvaavan valokuvan käyttäen mielikuviustaan ja luovuuttaan. Kaikki kuvat otettuaan, ryhmä siirtää kuvat tietokoneelle ja esittelee kuvansa muille ryhmille. Kuvista keskustellaan: "miksi tämä kuva kuvaa mielestänne aasialaista kesäleiriä?"

Valokuvasanojen esimerkkiteemoja

- nainen
- ruotsalainen
- teollisuusmaa
- kristinusko
- aasia
- lapsi
- teatteri
- ihmisoikeudet
- luonnonvarat

Esimerkki valokuvasanoja

- sininen
- pyöreä
- kulkuneuvo
- valoisa
- valtava
- huonekalu
- maatila
- köyhä
- rikos
- luminen
- kesäleiri
- kulttuurishokki
- sairaus
- merieläin
- urheilija

Uutisten seuraaminen

Selataan päivän lehti läpi ja kirjataan ylös kaikki ne maat/valtiot, joista uutisia oli. Voidaan myös kirjata olivatko uutiset positiivisia vai negatiivisia. Pidetään kirjaa esimerkiksi kuukauden ajan ja sitten ihmetellään mistä maista oli lähes joka päivä uutisia ja mistä maista ei ollut juurikaan uutisia. Mietitään miten maista uutisoiminen vaikuttaa meidän maailmankuvaamme. Jokainen voi verrata tietääkö eniten uutisoiduista maista eniten ja vähiten uutisoiduista maista vähiten. Jos näin ei ole, mietitään mistä tämä johtuu.

Kiwarin arvot ja hyvät tavat

Kiwarin seinillä on ollut paljon sääntöjä, kieltoja ja muita ohjeita. Nämä kaikki otettiin seiniltä pois harjoittelujeni aikoina, koska ne sisälsivät vanhaa ja osin tarpeettomaksi tullutta tietoa. Nyt on hyvä aika tehdä uudet ohjenuorat ja tieteenkin osallistavasti. Kun arvot ja säännöt tehdään yhdessä heidän kanssa, joiden

niitä pitää noudattaa, niihin sitoudutaan huomattavasti enemmän kuin pelkäänsä ohjaajan tekemiin ohjenuoriin.

KiwatJamit

Tapahtuma esimerkiksi kauden (syys tai kevät) päättäjäksi. Tapahtumassa Kiwarilla kauden aikana käyneet lapset ja nuoret saivat esitellä mitä kaikkea Kiwarissa on tapahtunut ja tehty.

Ohjelma

- ❖ Sadutusta kaikenikäisille
- ❖ Lapset ja nuoret saduttavat vanhempiaan
- ❖ Perusdraama esityksiä
- ❖ Kuvapäivä/viikkokirjan esittely
- ❖ Piirustusten, askartelujen yms. näyttely
- ❖ Maailmanmusiikkia taustamusiikkina

7 LOPPUSANAT

Toivon opinnäytteelläni oleva paljon merkitystä Pulpilla elävien lasten ja nuorten elämään ja heidän kauttaan, myös koko yhteisön elämään. Olisi ollut hienoa saada nähdä menetelmien toimivuus käytännössä, mutta muut tuulet kutsuvat. Ehkä saan jonkun opiskelijan rekrytoitua tekemään Kiwariin projektin tai opinnäytetyön kansainvälisyyskasvatus menetelmieni toimivuudesta ja mahdollisesta toimimattomuudesta.

Rohkaisen kaikkia jo olevia ja tulevia yhteisöpedagogeja kokeilemaan sadutusta jossain muodossa missä ikinä ovatkaan tai tulevat olemaan töissä. Sadutus antaa paljon niin sadutettavalle kuin saduttajalle. Sadutuksen avulla on mahdollista saada uusia näkökulmia ja ideoita työhön kuin työhön, varsinkin kansainvälisyyskasvatukseen. Myös draamalliset menetelmät ovat mitä oivallisimpia kasvatuksen välineitä niiden monitasoisen oppimisprosessin takia.

Tämä opinnäytteeni oli minulle todella yllättävän antoisa huolimatta kiireisestä aikataulusta. Valmistuttuani aion ehdottomasti jatkaa näiden osallistavien teemojen parissa.

LÄHTEET

Ijäs Kirsti 2009. Arvot asuvat kotona: ajatuksia perhearvoista. Helsinki: Kirjapaja.

Karlsson, Liisa 2003. Sadutus. Avain osallistavaan toimintakulttuuriin. Juva: WS Bookwell.

Manninen Annamaija & Könönen Anna & Hägg Minna & Plan Suomi säätiö 2007. Me, media ja maailma. Opas mediakasvatukseen. Helsinki: Plan Suomi säätiö.

Myllymäki, Tiina (toim.) 2004. Pallo haltuun. Kansainvälisyyskasvatus Suomessa. Helsinki: Kehitysyhteistyöpalvelukeskus.

Pietilä, Hilkka 2003. Mikä meitä yhdistää: ihmisyyys ja perusarvot. Juva: PS-kustannus.

Pätäri-Rannila, Taru & Varjus, Pasi & Rinneaho Arja & Sinivuori Timo 2005. Draamakasvatuksen käsikirja koululaisten iltapäivätoimintaan. Hämeenlinna: Hämeen ammattikorkeakoulu.

Terhi Törmälehto (toim.) 2010. Maailma tuli tunnille. Kansainvälisyyskasvatus osana äidinkielen ja kirjallisuuden opetusta. Helsinki: Äidinkielen opettajain liitto.

LIITTEET

Kansainvälisyyskasvatusmenetelmien sopivuus nuorisotila Kiwarille

Kansainvälisyyskasvatusmenetelmät olivat erittäin monipuolisia ja mielenkiintoisia sekä ennen kaikkea Kiwarille sopivia. Vaikka suvaitsevaisuus on jossain määrin lasten ja nuorten keskuudessa kasvanut, niin silti valitettavan usein tulee tilanteita joissa jollain tapaa poikkeavaa henkilöä kiusataan, syrjitään, tai arvostellaan muuten vain. Kiwarillakin on huomattu, että lapset ja nuoret voivat olla toisiaan kohtaan todella julmia ja jo pienestä erilaisuudesta kiusataan, tai nimittellään. Olisi siis eriarvoisen tärkeää saada nuoret käsittelemään ihmisten erilaisuutta positiivisuuden kautta ja tähän juuri eri kansainvälisyyskasvatusmenetelmät pyrkivät.

Kansainvälisyyskasvatusmenetelmien erilaiset leikit ja tehtävät sopivat hyvin Kiwarin toimintaan, koska ne ovat helposti järjestettävissä, eikä niitä juurikaan tarvitse suunnitella, tai saada osallistujia sitoutumaan etukäteen, eli niitä voidaan toteuttaa lähes milloin vain. Monia pystyy tekemään myös pienessä ryhmässä, tai vaikka kahdestaan. Leikit ja tehtävät ovat myös sopivan lyhyitä ja myös sellaisia jotka voi lopettaa ja jatkaa hetken kuluttua, tai myöhemmin.

15.12 2010 Marjo Hulkkonen, Kiwarin työntekijä